

NACIONALNI RAČUNI¹

Metodološka objašnjenja

Bruto domaći proizvod na bazi dodane vrijednosti u tekućim cijenama

U obračunu Bruto domaćeg proizvoda za Bosnu i Hercegovinu i entitete primjenjuje se metodologija Ujedinjenih nacija "Sistem nacionalnih računa" - SNA 1993 i njena evropska verzija "Evropski sistem nacionalnih računa" - ESA '95.

Obračun Bruto domaćeg proizvoda, u skladu sa SNA/ESA metodologijom, radi se u Bosni i Hercegovini od 1996. godine. Za ratne godine, 1992-1995, ne postoje pouzdane procjene Bruto domaćeg proizvoda. Do 1991. godine Bosna i Hercegovina, kao i sve druge republike bivše Jugoslavije, vršila je obračun nacionalnih računa po konceptu materijalne proizvodnje. Po SNA/ESA metodologiji u Bruto domaćem proizvodu su obuhvaćeni rezultati svih aktivnosti proizvodnje dobara i usluga. Ovaj koncept obračuna poznat je kao širi koncept obračuna proizvodnje. U obračun se, pored materijalne proizvodnje i usluga vezanih za proizvodnju, uključuju i sve druge djelatnosti kao što su: bankarstvo i finansijske usluge; usluge osiguranja; usluge obrazovanja, zdravstva i socijalnog osiguranja; usluge državne administracije (odbrana, javni red, sigurnost i dr.); netržišne usluge, lične usluge, kao i sve vrste neprofitnih usluga.

Za izvođenje obračuna Bruto domaćeg proizvoda, za BiH i entitete, koriste se raspoloživi statistički podaci poslovnih subjekata (preduzeća, banaka, osiguravajućih društava, ustanova, organa uprave i ostalih subjekata) koji su rezidentni na prostoru Bosne i Hercegovine, kao i podaci o poljoprivrednoj i nepoljoprivrednoj proizvodnji (gazdinstva i radnje) koja se obavlja u okviru domaćinstva.

Obračun se izvodi na osnovu podataka poslovnih subjekata registrovanih i raspoređenih prema Klasifikaciji djelatnosti, koja je uskladen sa evropskom klasifikacijom NACE - Rev. 1 (Klasifikacija ekonomskih aktivnosti EU). Ova Klasifikacija djelatnosti primjenjuje se u statističkim institucijama u BiH već više godina. Poslovni subjekti su, za sada, za obračun BDP-a grupisani u područja djelatnosti kao institucionalne jedinice, prema sjedištu i pretežnoj djelatnosti, a ne prema jedinicama homogene aktivnosti (jedinice u sastavu), što treba dostići u narednom periodu. Prije implementacija nove Klasifikacije djelatnosti procjene nacionalnih računa rađene su prema Jedinstvenoj klasifikaciji djelatnosti (JKD), korištenoj u statističkom sistemu bivše Jugoslavije.

Na osnovu obračunatog ukupnog bruto domaćeg proizvoda u tekućim cijenama, prosječnog godišnjeg kursa Centralne banke Bosne i Hercegovine za američki dolar i euro, te procijenjenih podataka o broju ukupnog stanovništva sredinom godine za BiH, izračunava se bruto domaći proizvod u američkim dolarima i eurima, ukupno i po stanovniku.

Zbog nedostatka pouzdanijih podataka za izvođenje procjena u obračun Bruto domaćeg proizvoda nije uključena vrijednost neobuhvaćenih ekonomskih aktivnosti (siva ekonomija, skrivene, ilegalne aktivnosti i sl.), kao ni procjena vrijednosti indirektno mjenjenih usluga stanovanja u kućama i stanovima nastanjenim njihovim vlasnicima. Prema SNA/ESA

---

¹ Agencija za statistiku BiH: Statistički bilten 6 (Nacionalni računi), Sarajevo, 2003, str.14-18, http://www.pincom.biz/knjiznica/dokumenti//BIL603_nacionalnidoh.pdf, 07.11.2007.

metodologiji ove stavke ulaze u granicu proizvodnje, tj. trebaju se uključiti u obračun i rasporediti u djelatnosti u kojima se pojavljuju.

U BiH, do sada, nisu provedena posebna istraživanja o neobuhvaćenim ekonomskim aktivnostima, niti postoje podaci o broju i strukturi stambenih jedinica nastanjenih samim vlasnicima, prema lokaciji i karakteristikama. U javnosti postoje, veoma različite, nezvanične ocjene veličine ovih pojava, ali one ne mogu biti relevantan osnov za statističke procjene. Službeno se problem statističkog praćenja, mjerenja i obuhvata neregistrovanih ekonomskih aktivnosti i imputirane stambene rente može riješiti jedino prikupljanjem dodatnih podataka i informacija, kao i na osnovu posebnih, stručnih metoda procjene. U statističkim institucijama u BiH se poduzimaju određeni, eksperimentalni radovi, u vezi sa unapređenjima procjena za pomenute stavke, ali je ta aktivnost u početnoj fazi, jer nedostaju potrebni resursi. Svakako, rad na podešavanju Bruto domaćeg proizvoda za veličine neobuhvaćenih ekonomskih aktivnosti i imputirane stambene rente mora imati visok prioritet u kratkoročnim statističkim planovima.

Nakon što statističke institucije provedu odgovarajuća istraživanja, dobiju rezultate i obave stručne procjene i analize imaju obavezu da dobivene rezultate naknadno uključe u ranije obrade po sektorima i godinama.

Bruto domaći proizvod za BiH i entitete, (predstavljen u Biltenu Agencije za statistiku BiH), urađen je po proizvodnom metodu, na bazi dodane vrijednosti, u tekućim cijenama. SNA/ESA metodologija preporučuje obračun BDP-a po tri metode i međusobno poređenje dobivenih rezultata. Za BiH bi bilo posebno važno da se uradi obračun BDP-a po rashodnoj metodi, a na osnovu drugih, nezavisnih, izvora podataka i anketa, jer bi razlika u rezultatima trebala ukazati na velicinu neobuhvaćenih ekonomskih aktivnosti u dosadašnjem obračunu.

Sistem nacionalnih računa, Račun proizvodnje i obračun Bruto domaćeg proizvoda

Sistem nacionalnih racuna je integrisani skup makroekonomskih racuna i bilansnih šema, zasnovanih na međunarodno dogovorenim pojmovima, definicijama, klasifikacijama i računovodstvenim pravilima.

Ovaj sistem obuhvata slijedeće račune:

1. Tekuće račune (račun proizvodnje i račun stvaranja, raspodjele i upotrebe dohotka),
2. Račune akumulacije (kapitalni račun, finansijski račun i račun ostalih promjena u aktivi) i
3. Bilanse.

U statističkim institucijama u Bosni i Hercegovini primjena SNA/ESA metodologije je na početku i sada se radi Račun proizvodnje (prvi u nizu računa) i izvodi obračun Bruto domaćeg proizvoda na bazi dodane vrijednosti u tekućim cijenama. Nedovoljan broj osnovnih podataka i neusklađenost statističkih pokazatelja proizvedenih u drugim statističkim oblastima sa međunarodnim preporukama su osnovni problemi koji limitiraju dalje unapređenja statistike nacionalnih računa i implementaciju SNA/ESA metodologije.

**---- OSTATAK TEKSTA NIJE PRIKAZAN. CEO RAD MOŽETE
PREUZETI NA SAJTU WWW.MATURSKI.NET ----**

BESPLATNI GOTOVI SEMINARSKI, DIPLOMSKI I MATURSKI TEKST
RAZMENA LINKOVA - RAZMENA RADOVA
RADOVI IZ SVIH OBLASTI, POWERPOINT PREZENTACIJE I DRUGI EDUKATIVNI MATERIJALI.

WWW.SEMINARSKIRAD.ORG
WWW.MAGISTARSKI.COM
WWW.MATURSKIRADOVI.NET

NA NAŠIM SAJTOVIMA MOŽETE PRONAĆI SVE, BILO DA JE TO **SEMINARSKI**, **DIPLOMSKI** ILI **MATURSKI** RAD, POWERPOINT PREZENTACIJA I DRUGI EDUKATIVNI MATERIJAL. ZA RAZLIKU OD OSTALIH MI VAM PRUŽAMO DA POGLEDATE SVAKI RAD, NJEGOV SADRŽAJ I PRVE TRI STRANE TAKO DA MOŽETE TAČNO DA ODABERETE ONO ŠTO VAM U POTPUNOSTI ODGOVARA. U BAZI SE NALAZE **GOTOVI SEMINARSKI, DIPLOMSKI I MATURSKI RADOVI** KOJE MOŽETE SKINUTI I UZ NJIHOVU POMOĆ NAPRAVITI JEDINSTVEN I UNIKATAN RAD. AKO U **BAZI** NE NAĐETE RAD KOJI VAM JE POTREBAN, U SVAKOM MOMENTU MOŽETE NARUČITI DA VAM SE IZRADI NOVI, UNIKATAN SEMINARSKI ILI NEKI DRUGI RAD RAD NA LINKU **IZRADA RADOVA**. PITANJA I ODGOVORE MOŽETE DOBITI NA NAŠEM **FORUMU** ILI NA

maturskiradovi.net@gmail.com